

Oikeustapauskokoelma

JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS

JULIANE KOKOTT

10 päivänä maaliskuuta 2022¹

Asia C-804/21 PPU

C ja

CD,

vastapuolena

syyttäjä

(Ennakkoratkaisupyyntö – Korkein oikeus (Suomi))

Ennakkoratkaisupyyntö – Yhteistyö rikosasioissa – Eurooppalainen pidätysmääräys –
Puitepäättös 2002/584 – Etsittyjen henkilöiden luovuttaminen pyynnön esittäneelle
oikeusviranomaiselle – Luovuttamisen määräaika – Luovuttamisen mahdottomuus
ylivoimaisen esteen vuoksi – Toimivalta todeta ylivoimainen este – Luovuttamisen määräajan
päättymisen – Covid-19 – Turvapaikkahakemus

I Johdanto

1. Puitepäättöksen 2002/584² 23 artiklassa säädetään eurooppalaisella pidätysmääräyksellä etsittyjen henkilöiden luovuttamisesta sen jälkeen, kun täytäntöönpanojäsenvaltion toimivaltaiset viranomaiset ovat tehneet lopullisen päätöksen kyseisten henkilöiden luovuttamisesta. Jos etsittyä henkilöä ei luovuteta hyvin lyhyen määräajan kuluessa, hänet on päästettävä vapaaksi 23 artiklan 5 kohdan nojalla. Jos ylivoimainen este estää luovuttamisen, tätä määräaikaa voidaan 23 artiklan 3 kohdan nojalla pidentää. Kyseisessä säännöksessä ei tehdä eroa sen mukaan, onko pidätysmääräys annettu syytetoimenpiteitä varten vai vapaudenmenetyksen käsittävän rangaistuksen täytäntöön panemiseksi.

2. Käsiteltävä ennakkoratkaisupyyntö tarjoaa unionin tuomioistuimelle tilaisuuden täsmentää puitepäättöksen 2002/584 23 artiklan 3 kohdan tulkintaa siltä osin, voivatko täytäntöönpanojäsenvaltion poliisiviranomaiset todeta ylivoimaisen esteen. Lisäksi on selvitettävä, mikä merkitys etsityn henkilön turvapaikkahakemuksella on luovuttamisen määräaikaajan ja vapaaksi päästämisen kannalta. Lisäksi herää kysymys, millä edellytyksillä 23 artiklaa ylipäänsä voidaan soveltaa.

¹ Alkuperäinen kieli: saksa.

² Eurooppalaisesta pidätysmääräyksestä ja jäsenvaltioiden välisistä luovuttamismenettelyistä 13.6.2002 tehty neuvoston puitepäättös 2002/584/YOS (EYVL 2002, L 190, s. 1), sellaisena kuin se on muutettuna 26.2.2009 tehdyllä neuvoston puitepäättöksellä 2009/299/YOS (EUVL 2009, L 81, s. 24).

II Asiaa koskevat oikeussäännöt

A Yleissopimus ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi (Euroopan ihmisoikeussopimus)

3. Euroopan ihmisoikeussopimuksen 5 artiklassa vahvistetaan oikeus vapauteen ja turvallisuuteen seuraavasti:

”1. Jokaisella on oikeus vapauteen ja henkilökohtaiseen turvallisuuteen. Keneltäkään ei saa riistää hänen vapauttaan, paitsi seuraavissa tapauksissa ja lain määräämässä järjestyksessä:

a) henkilö vangitaan lain nojalla sen jälkeen, kun hänet on tuomittu toimivaltaisessa tuomioistuimessa;

b) – –

c) henkilö pidätetään tai hänen vapautensa riistetään lain nojalla hänen saattamisekseen toimivaltaisen oikeusviranomaisen tutkittavaksi, milloin on syytä epäillä hänen syyllistyneen rikokseen tai jos katsotaan välttämättömäksi estää häntä tekemästä rikosta tai pakenemasta teon jälkeen;

– –

f) henkilö pidätetään tai häneltä riistetään vapaus lain nojalla, jotta estettäisiin hänen laiton maahantulonsa, tai jos on ryhdytty toimiin hänen karkottamisekseen tai luovuttamisekseen.

2. – –

3. Tämän artiklan 1 kappaleen c kohdan määräysten nojalla pidätetty tai vapaudenriiston kohteeksi joutunut on viipymättä tuotava tuomarin tai lain nojalla tuomiovaltaa käyttävän muun viranomaisen tutkittavaksi, ja hänellä on oikeus oikeudenkäyntiin kohtuullisen ajan kuluessa tai oikeus tulla vapautetuksi oikeusjutun ollessa vireillä. Vapaaksi laskemisen ehdoksi voidaan asettaa takeet siitä, että asianomainen saapuu oikeudenkäyntiin.

4. Jokaisella, jolta on riistetty hänen vapautensa pidättämällä tai muuten, on oikeus vaatia tuomioistuimessa, että hänen vapaudenriistonsa laillisuus tutkitaan viipymättä ja että hänet vapautetaan, mikäli toimenpide ei ole laillinen.

5. – –”

B Puitepäätös 2002/584

4. Puitepäätöksen 2002/584 1 artiklan 1 kohdassa kuvataan eurooppalaisen pidätysmääräyksen soveltamisalaa seuraavasti:

”Eurooppalaisella pidätysmääräyksellä tarkoitetaan oikeudellista päätöstä, jonka jäsenvaltio on antanut etsityn henkilön kiinni ottamiseksi ja luovuttamiseksi toisen jäsenvaltion toimesta syytetoimenpiteitä tai vapaudenmenetyksen käsittävän rangaistuksen tai turvaamistoimenpiteen täytäntöönpanemista varten.”

5. Puitepäättöksen 2002/584 6 artiklan 1 ja 2 kohdassa säädetään toimivaltaisten viranomaisten nimeämisestä seuraavaa:

”1. Pidätysmääräyksen antanut oikeusviranomainen on pidätysmääräyksen antaneen jäsenvaltion sellainen oikeusviranomainen, jolla on kyseisen valtion lainsäädännön mukaan toimivalta antaa eurooppalainen pidätysmääräys.

2. Täytäntöönpanosta vastaava oikeusviranomainen on täytäntöönpanojäsenvaltion sellainen oikeusviranomainen, joka on toimivaltainen panemaan täytäntöön eurooppalaisen pidätysmääräyksen kyseisen valtion lainsäädännön mukaisesti.”

6. Puitepäättöksen 2002/584 johdanto-osan kahdeksannessa perustelukappaleessa selvennetään täytäntöönpanosta vastaavan oikeusviranomaisen tehtävää seuraavasti:

”Eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanoa koskevia päätöksiä on valvottava riittävästi, mikä merkitsee sitä, että sen jäsenvaltion oikeusviranomaisen, jossa etsitty henkilö on otettu kiinni, on tehtävä päätös henkilön luovuttamisesta.”

7. Puitepäättöksen 2002/584 7 artiklassa sallitaan keskusviranomaiseen turvautuminen seuraavasti:

”1. Jokainen jäsenvaltio voi nimetä keskusviranomaisen tai, oikeusjärjestyksensä niin vaatiessa, useita keskusviranomaisia avustamaan toimivaltaisia oikeusviranomaisia.

2. Jäsenvaltio voi, jos sen oikeusjärjestelmän rakenne sitä edellyttää, antaa keskusviranomaisensa tai keskusviranomaisensa hallinnolliseksi tehtäväksi eurooppalaisten pidätysmääräysten sekä kaiken muun niihin liittyvän virallisen kirjeenvaihdon lähettämisen ja vastaanottamisen.

– –”

8. Puitepäättöksen 2002/584 johdanto-osan yhdeksännessä perustelukappaleessa todetaan tästä seuraavaa:

”Keskusviranomaisten tehtävä eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanossa on rajoitettava käytännön ja hallinnollisen tuen antamiseen.”

9. Puitepäättöksen 2002/584 23 artiklassa säädetään määräajoista etsityn henkilön luovuttamiselle sen jälkeen, kun täytäntöönpanojäsenvaltion toimivaltaiset viranomaiset ovat tehneet lopullisen päätöksen eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanosta, seuraavaa:

”1. Etsitty henkilö luovutetaan mahdollisimman pian asianomaisten viranomaisten sopimana ajankohtana.

2. Hänet luovutetaan kymmenen päivän kuluessa lopullisesta päätöksestä panna täytäntöön eurooppalainen pidätysmääräys.

3. Jos etsittyä henkilöä ei kyetä luovuttamaan 2 kohdan mukaisessa määräajassa jossakin jäsenvaltiossa ilmenevän ylivoimaisen esteen vuoksi, täytäntöönpanosta vastaavan oikeusviranomaisen ja pidätysmääräyksen antaneen oikeusviranomaisen on välittömästi otettava

yhteyttä toisiinsa ja sovittava uudesta luovuttamispäivästä. Tällöin luovuttaminen tapahtuu kymmenen päivän kuluessa sovitusta uudesta määräpäivästä.

4. Poikkeuksellisesti luovuttamista voidaan tilapäisesti lykätä vakavista humanitaarisista syistä, esimerkiksi jos on olemassa perusteltu syy uskoa, että luovuttaminen selvästi vaarantaisi etsityn henkilön hengen tai terveyden. Eurooppalainen pidätysmääräys on pantava täytäntöön heti, kun tällaisten syiden olemassaolo on lakannut. Täytäntöönpanosta vastaava oikeusviranomainen ilmoittaa tästä välittömästi pidätysmääräyksen antaneelle oikeusviranomaiselle ja sopii uudesta luovuttamisajankohdasta. Luovuttaminen tapahtuu tällöin kymmenen päivän kuluessa näin sovitusta uudesta määräpäivästä.

5. Jos kyseinen henkilö on 2–4 kohdassa tarkoitettujen määräaikojen päättyessä edelleen säilöön otettuna, hänet päästetään vapaaksi.”

C Suomen täytäntöönpanosäännökset

10. Suomi on pannut puitepäätöksen 2002/584 täytäntöön rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetulla lailla (30.12.2003/1286, jäljempänä EU-luovuttamislaki). Puitepäätöksen 23 artikla pannaan täytäntöön kyseisen lain 46–48 §:llä.

11. Tältä osin on korostettava EU-luovuttamislain 46 §:n 2 momenttia, jolla pannaan täytäntöön puitepäätöksen 2002/584 23 artiklan 3 kohta ja jossa säädetään, että ”toimivaltaisten viranomaisten” tulee sopia uudesta luovuttamispäivästä. Puitepäätöksen 23 artiklan 3 kohdassa käytetään sitä vastoin myös sen suomenkielisessä versiossa käsitettä ”oikeusviranomainen”.

12. Oikeusviranomaisina, jotka päättävät luovuttamisesta ja säilössä pitämisestä, toimivat Helsingin käräjäoikeus ja muutoksenhakutuomioistuimena korkein oikeus (EU-luovuttamislain 11, 19 ja 37 §). EU-luovuttamislain 44 §:n mukaan luovuttamispäätöksen täytäntöönpanosta vastaa kuitenkin keskusrikospoliisi.

III Tosiseikat ja ennakkoratkaisupyyntö

13. Asian taustaa kuvataan ennakkoratkaisupyyntönsä seuraavasti.

14. Romanian toimivaltainen oikeusviranomainen on antanut kansalaisistaan C:stä 19.5.2015 ja CD:stä 27.5.2015 eurooppalaisen pidätysmääräyksen heidän luovuttamisekseen Romaniaan viiden vuoden vankeusrangaistusten ja kolmen vuoden täydentävien rangaistusten täytäntöönpanoa varten. Rangaistukset oli annettu vaarallisten ja erittäin vaarallisten huumausaineiden kaupasta ja järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan osallistumisesta.

15. C ja CD oleskelivat käytettävissä olevien tietojen mukaan aluksi Ruotsissa. Tästä syystä korkein oikeus (Ruotsi) määräsi 8.4.2020 antamallaan päätöksellä (NJA 2020 s. 430) C:n luovutettavaksi Romaniaan. Svean hovioikeus (Ruotsi) määräsi 30.7.2020 antamallaan päätöksellä CD:n luovutettavaksi Romaniaan. Molemmat kuitenkin poistuivat ennen luovuttamispäätösten täytäntöönpanoa Ruotsista Suomeen.

16. C ja CD otettiin eurooppalaisen pidätysmääräyksen perusteella Suomessa kiinni ja säilöön 15.12.2020. Korkein oikeus määräsi lainvoimaisilla päätöksillään 16.4.2021 (KKO 2021:24 ja [päätös] nro 582/2021) C:n ja CD:n luovutettavaksi Romaniaan. Suomen keskusrikospoliisi sopi Romanian viranomaisten pyynnöstä ensimmäiseksi luovuttamisajankohdaksi 7.5.2021, sillä tätä ennen ei ollut covid-19-pandemian takia saatavilla sopivia lentoja.

17. C ja CD hakivat 3.5.2021 korkeimmalta oikeudelta luovuttamispäätöstensä purkua. Korkein oikeus ensin 4.5.2021 väliaikaisesti kielsi luovuttamispäätösten täytäntöönpanon ja sittemmin 31.5.2021 hylkäsi purkuhakemukset, jolloin myös täytäntöönpanokieltopäätös raukesi. Luovuttaminen siirtyi myös seuraavasta sovitusta luovuttamispäivästä 11.6.2021, kun suoria lentoyhteyksiä Romaniaan ei ollut eikä lentokuljetusta toisen jäsenvaltion kautta saatu järjestettyä sovitussa aikataulussa. C ja CD tekivät tämän jälkeen useita muitakin, tuloksettomaksi jääneitä luovuttamispäätösten täytäntöönpanon lopettamista koskevia hakemuksia.

18. Viimeksi CD oli tarkoitus luovuttaa Romaniaan 17.6.2021 ja C 22.6.2021, mutta molempien luovuttaminen on estynyt heidän haettuaan turvapaikkaa Suomesta. Maahanmuuttovirasto hylkäsi 12.11.2021 turvapaikkahakemukset, mutta C ja CD valittivat kyseisestä päätöksestä hallinto-oikeuteen.

19. Samanaikaisesti turvapaikkahakemuksiaan koskevan menettelyn kanssa C ja CD vaativat yleisissä tuomioistuimissa, että heidät päästetään vapaaksi säilöstä. Korkein oikeus esitti tässä menettelyssä 20.12.2021 unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

- ”1) Edellyttääkö puitepäätöksen 2002/584/YOS 23 artiklan 3 kohta, luettuna yhdessä artiklan 5 kohdan kanssa, että jos säilössä olevaa henkilöä ei ole luovutettu määräaikojen puitteissa, puitepäätöksen 6 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun täytäntöönpanosta vastaavan oikeusviranomaisen on tehtävä päätös uudesta luovuttamispäivästä ja tarkastettava ylivoimaisen esteen olemassaolo ja säilössäpidon edellytykset, vai onko puitepäätöksen kanssa yhteensopiva myös sellainen menettely, jossa tuomioistuimien tutkii nämä seikat vain osapuolten pyynnöstä? Jos määräajan pidentämisen katsotaan edellyttävän oikeusviranomaisen myötävaikutusta, seuraako sen puuttumisesta välttämättä, että puitepäätöksen mukaiset määräajat ovat päättyneet, jolloin säilöön otettu on puitepäätöksen 23 artiklan 5 kohdan nojalla päästettävä vapaaksi?
- 2) Onko puitepäätöksen 2002/584/YOS 23 artiklan 3 kohtaa tulkittava siten, että ylivoimaisena esteenä pidetään myös täytäntöönpanojäsenvaltion kansalliseen sääntelyyn perustuvia luovuttamisen oikeudellisia esteitä, kuten tuomioistuinkäsittelyn ajaksi määrättyä täytäntöönpanokieltä tai turvapaikanhakijan oikeutta oleskella täytäntöönpanovaltiossa, kunnes hänen turvapaikkahakemuksensa on ratkaistu?”

20. Kirjallisia huomautuksia unionin tuomioistuimessa esittivät C ja CD, Romania ja Euroopan komissio. C ja CD, Suomen tasavalta, Alankomaiden kuningaskunta ja komissio osallistuivat 2.3.2022 pidettyyn istuntoon.

IV Oikeudellinen arviointi

21. Puitepäättöksen 2002/584 23 artiklassa asetetaan tiukat määräajat eurooppalaisella pidätysmääräyksellä etsityn henkilön luovuttamiselle. Etsitty henkilö on luovutettava mahdollisimman pian (1 kohta), yleensä kuitenkin kymmenen päivän kuluessa lopullisesta päätöksestä panna täytäntöön eurooppalainen pidätysmääräys (2 kohta). Saman 23 artiklan 3 kohdassa kuitenkin säädetään, että jos etsittyä henkilöä ei kyetä luovuttamaan 2 kohdan mukaisessa määräajassa ylivoimaisen esteen vuoksi,³ on sovittava uudesta luovuttamispäivästä.

22. Ennakkoratkaisupyyntöissä esitetään kolme kysymystä ylivoimaisen esteen käsitteestä, joka on otettava huomioon puitepäättöksen 2002/584 23 artiklan 3 kohdan soveltamisen yhteydessä.

23. Ensimmäisen kysymyksen ensimmäisellä osalla pyritään selvittämään, onko aina oikeusviranomaisen tarkastettava puitepäättöksen 2002/584 23 artiklan 3 kohtaa sovellettaessa ylivoimaisen esteen olemassaolo ja sovittava uudesta luovuttamispäivästä vai voiko poliisiviranomainen toteuttaa nämä toimet, jos tuomioistuin tutkii tämän osapuolten pyynnöstä (jäljempänä C).

24. Toinen kysymys koskee ylivoimaisen esteen käsitteen tulkintaa siltä osin, onko etsityn henkilön turvapaikkahakemusta ja siitä aiheutuvia viivästyksiä luovuttamisessa pidettävä ylivoimaisena esteenä (jäljempänä D).

25. Nämä molemmat kysymykset ovat merkityksellisiä käsiteltävän asian kannalta, koska puitepäättöksen 2002/584 23 artiklan 5 kohdassa säädetään ilman muita rajoituksia, että kyseinen henkilö päästetään vapaaksi, jos hän on 23 artiklan 2–4 kohdassa tarkoitettujen määräaikojen päättyessä edelleen säilöön otettuna. Tästä syystä korkein oikeus tiedustelee ensimmäisen kysymyksensä toisessa osassa, onko kyseinen henkilö päästettävä vapaaksi jo silloin, jos mikään tuomioistuin ei ole tutkinut, onko kyseessä ylivoimainen este, joka käynnistää uuden määräajan kulumisen. Vaikka se esittää tämän kysymyksen vain siltä varalta, että tuomioistuimen tutkinta on tosiasiallisesti välttämätön, tarkastelen aluksi ennen kahta muuta kysymystä sitä, onko henkilö todella päästettävä määräaikojen päättyessä vapaaksi, sillä siten selvennetään asiaan liittyviä intressejä ja oikeudellisia kantoja (jäljempänä B).

26. Aluksi on kuitenkin käsiteltävä komission istunnossa esittämiä väitteitä siitä, ettei puitepäättöksen 2002/584 23 artiklaa pidä soveltaa niin kauan kuin luovutusta koskeva muutoksenhaku on vireillä.

A . Puitepäättöksen 2002/584 23 artiklan sovellettavuus

27. Puitepäättöksen 2002/584 23 artiklan 2 kohdasta ilmenee, että kyseisen artiklan määräajat alkavat kulua vasta, kun lopullinen päätös eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanosta on tehty.

³ Tuomio 25.1.2017, Vilkas (C-640/15, EU:C:2017:39, 45–52 kohta). Näin myös julkisasiamies Bobekin ratkaisuehdotuksessa Vilkas (C-640/15, EU:C:2016:826, 59–64 kohta). Tästä jäljempänä 84 kohta ja sitä seuraavat kohdat.

28. Puitepäätöksen 23 artikla on sijoitettu puitepäätöksen 2002/584 2 luvun loppupuolelle; siinä säädetään melko monimutkaisesta luovuttamismenettelystä. Sitä sovelletaan sen jälkeen, kun täytäntöönpanosta vastaava oikeusviranomainen on jo toteuttanut kaikki muut tarvittavat toimet, erityisesti tehnyt päätöksen eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanosta.⁴

29. Ensi silmäyksellä tämä ajankohta on käsiteltävässä asiassa koittanut, kun korkein oikeus teki lopullisen päätöksen 16.4.2021.

30. Komissio väittää kuitenkin vakuuttavasti, että tällainen päätös menettää lopullisen luonteensa heti, kun luovuttamista vastaan käytetään oikeussuojakeinoja. Tällainen oikeussuojakeino voi nimittäin olla tehokas vain, jos se estää luovuttamisen. Ja jos kansallisessa lainsäädännössä säädetään tällaisista oikeussuojakeinoista, on oltava ainakin teoriassa mahdollista, että jos ne menestyvät, niillä estetään luovuttaminen ainakin väliaikaisesti. Tämän seurauksena edeltävä täytäntöönpanopäätös menettää lopullisen luonteensa. Sen vuoksi puitepäätöksen 2002/584 23 artiklaa voidaan soveltaa uudelleen vasta kyseisen oikeussuojakeinon hylkäämisen jälkeen.

31. Jos käsiteltävä puitepäätöksen 2002/584 23 artiklaa koskevia kysymyksiä sisältävä ennakkoratkaisupyyntö olisi esitetty tällaista oikeussuojakeinoja koskevassa menettelyssä, sillä ei näin ollen olisi merkitystä annettavan ratkaisun kannalta eikä siihen tarvitsisi vastata. Riittäisi, että korkeimmalle oikeudelle ilmoitettaisiin, ettei 23 artiklaa voida soveltaa.

32. Pääasian menettely ei kuitenkaan tarkkaan ottaen koske luovutusta koskevia oikeussuojakeinoja, vaan sen käynnisti etsittyjen henkilöiden turvapaikkamenettely. Näillä menettelyillä on eri kohde kuin luovuttamista koskevalla oikeussuojakeinolla. Lisäksi unionin tuomioistuin on jo todennut, että Euroopan unionin jäsenvaltioiden kansalaisten turvapaikasta tehdyn pöytäkirjan (N:o 24) mukainen turvapaikka-oikeus ei ole peruste eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanon epäämiselle.⁵ Luovutus päätös jäisi silloin lopulliseksi.

33. Käsiteltävässä asiassa turvapaikkamenettely kuitenkin tosiasiallisesti estää luovuttamisen ja kyseenalaistaa päätöksen eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanosta siinä epätodennäköisessä tapauksessa, että turvapaikkahakemus hyväksytään. Puitepäätöksen 23 artiklan soveltamiseksi sillä on näin ollen oltava sama vaikutus kuin luovutusta koskevalla oikeussuojakeinolla.

34. Sen vuoksi puitepäätöksen 2002/584 23 artiklaa ei sovelleta, jos luovuttaminen ei ole mahdollista turvapaikkamenettelyn vuoksi.

35. Tämä tulos huomioon ottaen korkeimman oikeuden kysymyksiin annetulla vastauksella ei ole merkitystä pääasian ratkaisun kannalta. Käsittelen kysymyksiä kuitenkin siltä varalta, että unionin tuomioistuin ei ole samaa mieltä kanssani.

⁴ Julkisasiamies Bobekin ratkaisuehdotus Vilkas (C-640/15, EU:C:2016:826, 31 kohta).

⁵ Tuomio 21.10.2010, I. B. (C-306/09, EU:C:2010:626, 43–45 kohta).

B. Etsityn henkilön päästäminen vapaaksi

36. Ensimmäisen kysymyksen toinen osa koskee etsityn henkilön päästämistä vapaaksi. Käsittelen tältä osin ensin vapaaksi päästämisen normatiivisia edellytyksiä ja seurauksia ja tarkastelen sen jälkeen joitain niiden asianmukaisuuteen kohdistuvia epäilyjä. Lisäksi sijoitan nämä pohdinnat Euroopan unionin perusoikeuskirjan (jäljempänä perusoikeuskirja) 6 artiklassa vahvistetun vapautta koskevan perusoikeuden asiayhteyteen.

1. Vapaaksi päästämisen normatiiviset edellytykset ja seuraukset

37. Puitepäätöksen 2002/584 23 artiklan 5 kohdan mukaan kyseinen henkilö päästetään vapaaksi, jos hän on 23 artiklan 2–4 kohdassa tarkoitettujen määräaikojen päättyessä edelleen säilöön otettuna.

38. Puitepäätöksen 2002/584 23 artiklan 2 kohdassa asetetaan erittäin lyhyt määräaika. Sen mukaan henkilö luovutetaan kymmenen päivän kuluessa lopullisesta päätöksestä panna täytäntöön eurooppalainen pidätysmääräys. Asianomaiset viranomaiset sopivat tarkan luovuttamisajankohdan tämän määräajan sisällä (23 artiklan 1 kohta).

39. Jos sovelletaan puitepäätöksen 2002/584 23 artiklan 3 tai 4 kohtaa, määräajan päättymisajankohtaa ei sitä vastoin voida määrittää automaattisesti. Molemmissa säännöksissä viitataan tosin myös 10 päivän määräaikaan, mutta tämä määräaika alkaa kulua vasta sovitusta uudesta luovuttamispäivästä.

40. Tällaisesta uudesta luovuttamispäivästä voidaan sopia, jos aluksi sovittuna määräpäivänä esteenä luovuttamiselle on ylivoimainen este (puitepäätöksen 2002/584 23 artiklan 3 kohta) tai vakavat humanitaariset syyt (23 artiklan 4 kohta).

41. Tämän uuden luovuttamispäivän ajankohtaa ei täsmennetä puitepäätöksen 2002/584 23 artiklan 3 ja 4 kohdassa. Mainitun artiklan 1 kohdasta voidaan kuitenkin päätellä myös näissä tapauksissa, että luovuttaminen on tarkoitus tehdä mahdollisimman pian. Kuten unionin tuomioistuin on todennut, henkilön säilössä pitämisen jatkamisesta voidaan päättää vain, jos luovuttamismenettely – myös ottaen huomioon perusoikeuskirjan 6 artikla⁶ – on toteutettu riittävän ripeästi ja säilössä pitäminen ei siis ole kestoaltaan liiallinen.⁷

42. Puitepäätöksen 2002/584 23 artiklan 3 ja 4 kohdan mukaiseen uuteen luovuttamispäivään ei kuitenkaan sovelleta 23 artiklan 2 kohdan mukaista kymmenen päivän määräaika. Osoituksena tästä on jo se, että unionin lainsäätäjä on asettanut molemmissa säännöksissä nimenomaisesti kymmenen päivän lyhyet määräajat, jotka kuitenkin alkavat kulua vasta uudesta sovitusta luovuttamispäivästä, mutta niissä ei säädetä tämän uuden päivämäärän määrittämisestä. Uutta luovuttamispäivää koskeva määräaika ei myöskään olisi mielekäs, sillä 23 artiklan 3 ja 4 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa ei voida ennakoida, miten kauan asianomainen este luovuttamiselle on olemassa.

⁶ Tuomio 16.7.2015, Lanigan (C-237/15 PPU, EU:C:2015:474, 57–59 kohta) ja tuomio 5.4.2016, Aranyosi ja Căldăraru (C-404/15 ja C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, 100 kohta).

⁷ Tuomio 25.1.2017, Vilkas (C-640/15, EU:C:2017:39, 43 kohta).

43. Jos etsitty henkilö on kuitenkin määräaikojen päättyessä edelleen säilöön otettuna, hänet on puitepäätöksen 2002/584 23 artiklan 5 kohdan nojalla päästettävä vapaaksi. Poikkeuksista tähän sääntöön ei ole säädetty.

44. Tämä unionin tuomioistuimen tuomiossa Vilkas⁸ vahvistama lopputulos on yllättävä, sillä siinä piilee riski siitä, että etsitty henkilö välttyy pidätysmääräyksen täytäntöönpanolta pakenemalla.

45. Julkisasiamies Bobek on tältä osin jopa katsonut, että puitepäätöksen 2002/584 23 artiklan 5 kohdan mukainen vapaaksi päästäminen merkitsee aitoa ja ehdotonta vapauttamista, joka sulkee pois toimenpiteet etsityn henkilön pakenemisen estämiseksi eurooppalaisen pidätysmääräyksen perusteella.⁹

46. Ymmärrän unionin tuomioistuimen tuomiossa Vilkas esittämät toteamukset kuitenkin siten, että täytäntöönpanovaltio on myös puitepäätöksen 2002/584 23 artiklan 5 kohdan mukaisen vapaaksi päästämisen jälkeen velvollinen toteuttamaan tarpeellisiksi katsotut toimenpiteet luovuttamisen varmistamiseksi, jos etsitty henkilö ei ole säilöön otettuna. Kyseisen jäsenvaltion oikeusviranomaiset ovat nimittäin edelleen velvollisia jatkamaan eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanomenettelyä ja ryhtymään etsityn henkilön luovuttamiseen. Niiden on sovittava tätä varten uudesta luovuttamispäivästä.¹⁰ Noudattaakseen velvollisuuttaan täytäntöönpanovaltiolla on etenkin oltava toimivalta ryhtyä tarpeellisiin pakkotoimenpiteisiin suoraan luovuttamisen yhteydessä. Olisi ristiriidassa menettelyn jatkamista koskevan velvollisuuden kanssa,¹¹ jos täytäntöönpanovaltio ei voisi luovuttamiseen saakka toteuttaa paon estämiseksi muita vapauden rajoituksen käsittäviä toimenpiteitä, jotka eivät ylitä vapaudenmenetyksen käsittävien toimenpiteiden kynnystä.¹²

47. Puitepäätöksen 2002/584 12 artiklan mukaan, luettuna yhdessä perusoikeuskirjan 6 artiklan ja 52 artiklan 1 kohdan kanssa, etsityn henkilön pitäminen säilössä on kuitenkin sallittua vain, jos se on välttämätöntä.¹³ Eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanoa ei siis saa olla mahdollista turvata vähemmän rajoittavilla keinoilla. Se, että etsityt henkilöt ovat täytäntöönpanovaltiossa usein säilössä, osoittaa siis, että vaihtoehtoiset toimenpiteet eivät mahdollisesti ole yhtä asianmukainen keino pakenemisen estämiseksi.¹⁴

2. Vapaaksi päästämisen asianmukaisuus

48. Käsiteltävän asian olosuhteet herättävät siten epäilyjä puitepäätöksen 2002/584 23 artiklan 5 kohdan mukaisen vapaaksi päästämisen asianmukaisuudesta.

⁸ Tuomio 25.1.2017, Vilkas (C-640/15, EU:C:2017:39, 73 kohta). Ks. myös tuomio 16.7.2015, Lanigan (C-237/15 PPU, EU:C:2015:474, 47–49 kohta).

⁹ Julkisasiamies Bobekin ratkaisuehdotus Vilkas (C-640/15, EU:C:2016:826, 35 kohta).

¹⁰ Tuomio 25.1.2017, Vilkas (C-640/15, EU:C:2017:39, 72 kohta).

¹¹ Ks. tuomio 16.7.2015, Lanigan (C-237/15 PPU, EU:C:2015:474, 61 kohta) ja tuomio 5.4.2016, Aranyosi ja Căldăraru (C-404/15 ja C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, 102 kohta).

¹² Ks. esim. 28.7.2016 annetussa tuomiossa JZ (C-294/16 PPU, EU:C:2016:610, 16 kohta) kuvatut toimenpiteet. Vapaudenmenetyksen käsittävien ja vapauden rajoituksen käsittävien toimenpiteiden erottamisesta ks. mainitun tuomion 47 kohta ja sitä seuraavat kohdat.

¹³ Ks. tuomio 16.7.2015, Lanigan (C-237/15 PPU, EU:C:2015:474, 55 kohta); tuomio 15.3.2017, Al Chodor (C-528/15, EU:C:2017:213, 37 kohta) ja tuomio 12.2.2019, TC (C-492/18 PPU, EU:C:2019:108, 56 kohta).

¹⁴ Ks. tuomio 12.2.2019, TC (C-492/18 PPU, EU:C:2019:108, 51 ja 52 kohta).

49. Ensinnäkin on vahvoja viitteitä siitä, että pakenemisen vaara on huomattava. Etsityt henkilöt ovat nimittäin jo paenneet Ruotsista välttyäkseen eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanolta ja mahdollisesti jo aiemmin Romaniasta. Eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanosta päättämistä koskevien määräaikojen yhteydessä unionin tuomioistuimien on kuitenkin jo todennut, että säilöstä vapaaksi päästäminen on puitepäätöksen 2002/584 vastaista, jos olemassa olevaa pakenemisen vaaraa ei voida pienentää hyväksyttävälle tasolle toteuttamalla asianmukaisia toimenpiteitä.¹⁵

50. Toiseksi luovuttamisen viivästyminen pääasiassa johtuu ainakin osittain etsittyjen henkilöiden omasta toiminnasta, sillä he ovat aluksi hakeneet luovuttamispäätösten purkua ja myöhemmin hakeneet turvapaikkaa, vaikka prima facie kyseessä ei ole yksikään harvoista Euroopan unionin jäsenvaltioiden kansalaisten turvapaikasta tehdyn pöytäkirjan (N:o 24) mukaisista poikkeustapauksista, joissa turvapaikka voitaisiin myöntää. Romanian tietojen mukaan he ovat jopa myötävaikuttaneet siihen, ettei covid-19:stä johtuvia luovuttamisen esteitä voitaisi poistaa, kieltäytymällä tarvittavista testeistä. Heidän vapaaksi päästämisenä olisi siten omiaan suosimaan käytäntöjä, joiden tarkoituksena on estää eurooppalaisten pidätysmääräysten täytäntöönpano.¹⁶

51. Kolmanneksi Romanian tuomioistuimet, siis jäsenvaltion tuomioistuimet, ovat tuominneet etsityt henkilöt lainvoimaisesti pitkiin vankeusrangaistuksiin. Huolimatta mahdollisista toimenpiteistä pakenemisen vaaran pienentämiseksi etsittyjen henkilöiden vapaaksi päästäminen lisää riskiä siitä, ettei kyseisiä rangaistuksia voida panna täytäntöön. Tällainen lopputulos olisi ristiriidassa jäsenvaltioiden välisen luottamuksen ja vastavuoroista tunnustamista koskevan periaatteen kanssa, joita puitepäätöksellä 2002/584 toteutetaan.¹⁷ Käsiteltävässä asiassa kyseessä olevien vapaudenmenetyksen käsittävien rangaistusten täytäntöönpanemiseksi annettujen pidätysmääräysten tapauksessa etsityille henkilöille säilöönoton jatkamisesta aiheutuva rasite jäänee kuitenkin hyvin vähäiseksi, jos sellaista ylipäätään on, sillä pidätysmääräyksen antanut jäsenvaltio vähentää eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanosta johtuvan säilöönottoajan vapausrangaistuksen kokonaisajasta puitepäätöksen 2002/584 26 artiklan mukaisesti.¹⁸

52. Tästä huolimatta unionin tuomioistuin on tuomiossa Vilkas pitänyt kiinni vapaaksi päästämisestä myös tällaisissa tapauksissa.¹⁹

53. Pakenemisen vaara oli asiassa Vilkas ainakin todennäköinen, koska luovuttamisen vastustaminen viittasi siihen, ettei etsitty henkilö ollut valmis suorittamaan hänelle määrättyä vapaudenmenetyksen käsittävää rangaistusta ja alistumaan muihin syytetoimenpiteisiin.

54. Kyseisessä asiassa tapahtuneet viivästykset johtuivat myös etsityn henkilön käyttäytymisestä, sillä hän oli menestyksekkäästi vastustellut kaupallisella lennolla tapahtuvaa luovuttamista,²⁰ mitä unionin tuomioistuin pitää ylivoimaisena esteenä vain harvoissa poikkeustapauksissa.²¹

¹⁵ Tuomio 12.2.2019, TC (C-492/18 PPU, EU:C:2019:108, 63 kohta). Ks. myös tuomio 16.7.2015, Lanigan (C-237/15 PPU, EU:C:2015:474, 61 kohta).

¹⁶ Ks. tuomio 16.7.2015, Lanigan (C-237/15 PPU, EU:C:2015:474, 41 kohta).

¹⁷ Tuomio 16.7.2015, Lanigan (C-237/15 PPU, EU:C:2015:474, 28 kohta); tuomio 5.4.2016, Aranyosi ja Căldăraru (C-404/15 ja C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, 76 kohta) ja tuomio 25.1.2017, Vilkas (C-640/15, EU:C:2017:39, 31 kohta). Ks. myös puitepäätöksen 2002/584 1 artiklan 2 kohta ja johdanto-osan kuudes ja kymmenes perustelukappale.

¹⁸ Ks. tuomio 28.7.2016, JZ (C-294/16 PPU, EU:C:2016:610).

¹⁹ Tuomio 25.1.2017, Vilkas (C-640/15, EU:C:2017:39, 73 kohta).

²⁰ Tuomio 25.1.2017, Vilkas (C-640/15, EU:C:2017:39, 14 ja 15 kohta).

²¹ Tuomio 25.1.2017, Vilkas (C-640/15, EU:C:2017:39, 59–65 kohta).

55. Tuomiossa Vilkas oli viime kädessä kyse – kuten käsiteltävässä asiassa – vapaudenmenetyksen käsittävän rangaistuksen täytäntöönpanemiseksi annetusta pidätysmääräyksestä. Sen enempää ratkaisuehdotuksessa²² kuin tuomiossakaan²³ tai kyseisessä asiassa esitetyssä ennakkoratkaisupyyntöä ei tosin mainita perustetta riidanalaisten pidätysmääräysten antamiselle. Irlanti kuitenkin esitti mainitussa asiassa, että toinen pidätysmääräyksistä annettiin syytetoimenpiteitä varten muun muassa törkeän pahoinpitelyn perusteella ja toinen vapaudenmenetyksen käsittävän rangaistuksen, joka oli annettu muun muassa ryöstöstä ja yleisen järjestyksen häiritsemisestä, täytäntöönpanemiseksi.²⁴ Unionin tuomioistuin ei siten voinut katsoa, että pidätysmääräykset olisi annettu pelkästään syytetoimenpiteitä varten. Ainakin julkisasiamies Bobekin perustelu, jonka mukaan etsityn henkilön aiheuttamien häiriöiden todennäköisyyttä arvioitaessa on otettava huomioon ”rikokset, joiden vuoksi henkilöä etsitään tai joista hänet on tuomittu”²⁵ ja ”yksittäistapauksen asiakirja-aineisto ja tosiseikat”,²⁶ tukee sitä, että hän oli tietoinen molempien pidätysmääräysten perusteista.

56. On kuitenkin otettava huomioon, ettei unionin tuomioistuin todennut tuomiossa Vilkas nimenomaisesti, että puitepäätöksen 2002/584 23 artiklan 5 kohdan mukainen vapaaksi päästäminen luovuttamisen määräajan päättymisen jälkeen on ehdottoman välttämätöntä myös silloin, kun eurooppalainen pidätysmääräys on annettu vapaudenmenetyksen käsittävän rangaistuksen täytäntöönpanemiseksi. Kyseisestä tuomiosta ei siten poikettaisi, jos unionin tuomioistuin tulkitsisi käsiteltävässä asiassa 23 artiklan 5 kohdan soveltamista tällaisiin pidätysmääräyksiin suppeasti. Tätä on arvioitava perusoikeuskirjan 6 artiklassa vahvistetun vapautta koskevan perusoikeuden valossa.

3. Vapautta koskeva perusoikeus

57. Perusoikeuskirjan 6 artiklan mukaan jokaisella – siis myös vapaudenmenetyksen käsittävään rangaistukseen tuomitulla mutta sitä pakoilevalla rikoksenteijällä – on oikeus vapauteen ja henkilökohtaiseen turvallisuuteen.

58. Perusoikeuskirjan 52 artiklan 1 kohdan mukaan perusoikeuskirjan 6 artiklassa tunnustettujen kaltaisten oikeuksien käyttämistä voidaan rajoittaa, jos näistä rajoituksista säädetään lailla, jos niissä kunnioitetaan kyseisten oikeuksien ja vapauksien keskeistä sisältöä ja jos ne suhteellisuusperiaatteen mukaisesti ovat välttämättömiä ja vastaavat tosiasiallisesti unionin tunnustamia yleisen edun mukaisia tavoitteita tai tarvetta suojella muiden henkilöiden oikeuksia ja vapauksia.²⁷

59. Lisäksi perusoikeuskirjan 52 artiklan 3 kohdasta ilmenee, että siltä osin kuin perusoikeuskirjan oikeudet vastaavat Euroopan ihmisoikeussopimuksessa taattuja oikeuksia, niiden merkitys ja ulottuvuus ovat samat kuin mainitussa sopimuksessa. Perusoikeuskirjan 53 artiklassa lisätään tähän, ettei perusoikeuskirjan määräyksiä saa tulkita siten, että ne rajoittaisivat tai loukkaisivat niitä oikeuksia, jotka tunnustetaan erityisesti Euroopan ihmisoikeussopimuksessa.²⁸

²² Julkisasiamies Bobekin ratkaisuehdotus Vilkas (C-640/15, EU:C:2016:826, 7 kohta).

²³ Tuomio 25.1.2017, Vilkas (C-640/15, EU:C:2017:39, 12 kohta).

²⁴ Irlannin 10.3.2016 esittämät huomautukset asiassa Vilkas (C-640/15, 7 kohta).

²⁵ Julkisasiamies Bobekin ratkaisuehdotus Vilkas (C-640/15, EU:C:2016:826, 68 kohta).

²⁶ Julkisasiamies Bobekin ratkaisuehdotus Vilkas (C-640/15, EU:C:2016:826, 84 kohta).

²⁷ Tuomio 16.7.2015, Lanigan (C-237/15 PPU, EU:C:2015:474, 55 kohta).

²⁸ Tuomio 16.7.2015, Lanigan (C-237/15 PPU, EU:C:2015:474, 56 kohta).

60. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännön mukaisesti oikeusperustan, jonka nojalla oikeutta vapauteen rajoitetaan, on siten oltava saatavuudeltaan, täsmällisyydeltään ja sen soveltamisen ennakoitavuudelta riittävä kaiken mielivallan vaaran välttämiseksi.²⁹ Tämän on pädettävä etenkin vangittuihin tuomittuihin rikoksentekijöihin, sillä tässä tilanteessa mielivaltaisen kohtelun vaara on erityisen suuri.

61. Luovuttamismenettelyssä oikeusperustaa säilöönnotolle on etsittävä aluksi puitepäätöksen 2002/584 säännöksistä ja sen täytäntöön panemiseksi annetuista kansallisista säännöksistä.³⁰ Sekä puitepäätöksen 2002/584 23 artiklan 5 kohdassa että EU-luovuttamislain 48 §:ssä säädetään kuitenkin rajoituksetta, että etsitty henkilö on päästettävä vapaaksi puitepäätöksen 23 artiklassa tarkoitettujen määräaikojen päättyessä. Näiden säännösten tulkinta, joka sallii säilöönnoton jatkamisen määräaikojen päättymisestä huolimatta, ei olisi enää ennakoitava, ja se olisi jopa *contra legem*. Tästä syystä on epäselvää, olisiko perusoikeuskirjan 6 artiklan mukaisen vapautta koskevan perusoikeuden ja Euroopan ihmisoikeussopimuksen 5 artiklan mukaista rajoittaa puitepäätöksen 23 artiklan 5 kohdan soveltamista, kun kyseessä ovat vapaudenmenetyksen käsittävän rangaistuksen täytäntöönpanemiseksi annetut eurooppalaiset pidätysmääräykset.

62. Kun kyseessä on vapaudenmenetyksen käsittävän rangaistuksen täytäntöönpanemiseksi annettu eurooppalainen pidätysmääräys, voitaisiin myös ajatella, että kyseinen tuomio muodostaa yhdessä sovellettujen rikosoikeudellisten säännösten kanssa oikeusperustan säilöönnoton jatkamiselle. Puitepäätöksessä 2002/584 ei kuitenkaan ole tätä koskevia erityissäännöksiä.

63. Toisissa jäsenvaltioissa annettujen vapaudenmenetyksen käsittävien rangaistusten täytäntöönpanon kannalta merkityksellinen olisi pikemminkin puitepäätös 2008/909.³¹ Ennakkoratkaisupyyntöön sen enempää kuin käsiteltävässä asiassa esitettyihin huomautuksiinkaan ei kuitenkaan sisälly viitteitä siitä, että tällaisen täytäntöönpanon edellytykset täyttyisivät. Käsiteltävässä asiassa ei myöskään ole viitteitä soveltuvista Suomen oikeuden säännöksistä.

64. Niin kauan kuin unionin lainsäätäjä ei muuta puitepäätöksen 2002/584 23 artiklan 5 kohtaa, myös vapaudenmenetyksen käsittävien rangaistusten täytäntöönpanemiseksi annettujen eurooppalaisten pidätysmääräysten osalta on siten lähdettävä siitä, että etsityt henkilöt on päästettävä vapaaksi, jos he ovat 23 artiklan 2–4 kohdassa tarkoitettujen määräaikojen päättyessä edelleen säilöön otettuina.

65. Sitäkin suurempi merkitys on näin ollen kahdella muulla kysymyksellä, joilla pyritään selvittämään, missä olosuhteissa määräaika pidennetään puitepäätöksen 23 artiklan 3 kohdan mukaisesti.

²⁹ Tuomio 15.3.2017, Al Chodor (C-528/15, EU:C:2017:213, 40 kohta); tuomio 19.12.2019, Deutsche Umwelthilfe (C-752/18, EU:C:2019:1114, 46 kohta) ja tuomio 17.9.2020, JZ (Vankeusrangaistus maahantulokiellon tapauksessa) (C-806/18, EU:C:2020:724, 41 kohta), joissa viitataan 21.10.2013 annettuun Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomioon *Del Río Prada v. Espanja* (CE:ECHR:2013:1021JUD004275009, 125 kohta), ja eurooppalaisesta pidätysmääräyksestä tuomio 12.2.2019, TC (C-492/18 PPU, EU:C:2019:108, 58 ja 60 kohta).

³⁰ Esimerkinomaisesti tuomio 12.2.2019, TC (C-492/18 PPU, EU:C:2019:108, 61 kohta ja sitä seuraavat kohdat).

³¹ Vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamisesta rikosasioissa annettuihin tuomioihin, joissa määrätään vapausrangaistus tai vapauden menetyksen käsittävä toimenpide, niiden täytäntöön panemiseksi Euroopan unionissa 27.11.2008 tehty neuvoston puitepäätös 2008/909/YOS (EUVL 2008, L 327, s. 27).

C Oikeusviranomaisen osallistuminen

66. Ensimmäisen kysymyksen ensimmäisessä osassa korkein oikeus tiedustelee, pidennetäänkö määräaika puitepäätöksen 2002/584 23 artiklan 3 kohdan mukaisesti vain, jos oikeusviranomainen toteaa, että ylivoimainen este on estänyt luovuttamisen määräajassa.

67. Tämä kysymys perustuu siihen, että Suomen säännösten mukaan luovuttamisen täytäntöönpanotehtävät siirtyvät keskusrikospoliisille sen jälkeen, kun tuomioistuimen luovuttamispäätös on tullut lainvoimaiseksi. Keskusrikospoliisi huolehtii luovuttamispäätöksen käytännön täytäntöönpanosta, pitää yhteyttä pidätysmääräyksen antaneen jäsenvaltion toimivaltaisiin viranomaisiin ja sopii uudesta luovuttamispäivästä silloinkin, kun luovuttamista ei ole tehty kymmenen päivän määräajassa, kuten käsiteltävässä asiassa on tapahtunut.

68. Luovutettavalla on kuitenkin aina oikeus saattaa tuomioistuimen arvioitavaksi se, onko hänen säilössä pitämiselleen edelleen perusteet vai onko hänet päästettävä vapaaksi liiallisen vapaudenriiston perusteella. Tällöin tuomioistuimen on arvioitava muun muassa, onko luovuttamatta jättäminen johtunut puitepäätöksen 2002/584 23 artiklan 3 kohdassa tarkoitetusta ylivoimaisesta esteestä, jonka perusteella luovuttamisen määräaika voidaan pidentää ja luovutettavan säilössä pitoa jatkaa 23 artiklan 5 kohdan niitä estämättä. Keskusrikospoliisi tai muukaan viranomaistaho ei kuitenkaan automaattisesti saata säilössä pidon jatkamista koskevaa kysymystä tuomioistuimen arvioitavaksi.

69. Kuten korkein oikeus korostaa, puitepäätöksen 2002/584 23 artiklan 3 kohdan ensimmäisessä virkkeessä kuitenkin säädetään nimenomaisesti, että täytäntöönpanosta vastaavan oikeusviranomaisen ja pidätysmääräyksen antaneen oikeusviranomaisen on välittömästi otettava yhteyttä toisiinsa ja sovittava uudesta luovuttamispäivästä, jos etsittyä henkilöä ei kyetä luovuttamaan 23 artiklan 2 kohdan mukaisessa määräajassa ylivoimaisen esteen vuoksi.³²

70. Kyseisessä säännöksessä ei tosin täsmennetä, mikä taho tutkii, onko kyseessä ylivoimainen este, mutta ainakin sen sanamuodon mukaan uudesta luovuttamispäivästä sopiminen edellyttää ylivoimaisen esteen toteamista. Täytäntöönpanosta vastaava oikeusviranomainen ja pidätysmääräyksen antanut oikeusviranomainen voivat siten sopia uudesta luovuttamispäivästä vain, jos ne ovat vakuuttuneita ylivoimaisen esteen olemassaolosta.

71. Suomen keskusrikospoliisia ei kuitenkaan voida pitää oikeusviranomaisena.

72. Puitepäätöksessä 2002/584 tarkoitettu käsite ”oikeusviranomainen” on unionin oikeuden itsenäinen käsite.³³ Sillä tarkoitetaan joko tuomaria tai tuomioistuinta tai jäsenvaltion syyttävaviranomaisten kaltaista oikeusviranomaista, joka osallistuu kyseisessä jäsenvaltiossa lainkäyttöön ja on edellytetyllä tavalla täytäntöönpanovallasta riippumaton.³⁴ Puitepäätöksen 2002/584 johdanto-osan kahdeksannen perustelukappaleen mukaan täytäntöönpanosta vastaavan oikeusviranomaisen on tehtävä päätös eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanosta ja erityisesti etsityn henkilön luovuttamisesta.

³² Tuomio 25.1.2017, Vilkas (C-640/15, EU:C:2017:39, 45–52 kohta).

³³ Tuomio 10.11.2016, Poltorak (C-452/16 PPU, EU:C:2016:858, 32 kohta) ja tuomio 24.11.2020, Openbaar Ministerie (Asiakirjaväärennökset) (C-510/19, EU:C:2020:953, 41 kohta).

³⁴ Tuomio 24.11.2020, Openbaar Ministerie (Asiakirjaväärennökset) (C-510/19, EU:C:2020:953, 54 kohta).

73. Ministeriöt tai poliisi eivät sitä vastoin ole oikeusviranomaisia, koska ne käyttävät täytäntöönpanovaltaa.³⁵ Tällaisten viranomaisten osalta puitepäätöksen 2002/584 7 artiklassa säädetään ainoastaan, että ”keskusviranomaisena” niiden hallinnolliseksi tehtäväksi voidaan antaa eurooppalaisten pidätysmääräysten sekä kaiken muun niihin liittyvän virallisen kirjeenvaihdon lähettäminen ja vastaanottaminen. Puitepäätöksen 2002/584 johdanto-osan yhdeksännen perustelukappaleen mukaisesti keskusviranomaisten tehtävä eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanossa on rajoitettava käytännön ja hallinnollisen tuen antamiseen.

74. Pelkkä luovuttamiseen liittyvistä yksityiskohdista sopiminen voisi olla osa käytännön ja hallinnollisen tuen antamista.

75. Puitepäätöksen 2002/584 23 artiklan 3 kohdan soveltamisen yhteydessä tähän käytännön näkökohtaan liittyy kuitenkin säilöönoton jatkamisesta tehtävä päätös: Ensin on päätettävä, täyttyvätkö edellytykset kyseisen säännöksen soveltamiselle, siis onko etenkin kyseessä ylivoimainen este. Kun tämän jälkeen sovitaan uudesta luovuttamispäivästä, määritetään samalla, miten kauan henkilöä pidetään edelleen säilössä. Tässä yhteydessä kyseisen viranomaisen pitää tarkastaa konkreettisesti kyseinen tilanne ja ottaa huomioon kaikki merkitykselliset seikat varmistaakseen, että luovuttamismenettely on toteutettu riittävän ripeästi ja säilössä pitäminen ei siis ole kestoltaan liiallinen.³⁶

76. Kuten myös komissio esittää, tässä on kyse eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanoa koskevasta päätöksestä, joka kuuluu puitepäätöksen 2002/584 johdanto-osan kahdeksannen perustelukappaleen mukaan oikeusviranomaisille. Romanian hallituksen mukaan Romaniassa tuomioistuimet määräävät säilöönoton jatkumisesta silloin, kun kyseessä on ylivoimainen este.

77. Tämä puitepäätöksen 2002/584 23 artiklan 3 kohdan mukainen suoja on laajempi kuin Euroopan ihmisoikeussopimuksen 5 artiklassa edellytettävä suoja. Euroopan ihmisoikeussopimuksen 5 artiklan 3 kappaleessa edellytetään ainoastaan, että saman artiklan 1 kappaleen c kohdassa tarkoitettu tutkintavankeus on välittömän tuomioistuinvalvonnan kohteena. Sitä vastoin silloin, kun henkilö on säilöönotettuna hänen luovuttamiskseen, 5 artiklan 1 kappaleen f kohdan mukaan riittää, että asianomaisella henkilöllä on oikeus vaatia tuomioistuimessa, että hänen vapaudenriistonsa laillisuus tutkitaan viipymättä ja että hänet vapautetaan, mikäli toimenpide ei ole laillinen.

78. Tässä yhteydessä voidaan jättää avoimeksi, rajoittuuko perusoikeuskirjan 6 artikla tähän suojan vähimmäistasoon vai annetaanko siinä perusoikeuskirjan 52 artiklan 3 kohdan toisessa virkkeessä tarkoitettua laajempaa suojaa. Puitepäätöksessä 2002/584 ja erityisesti sen 23 artiklan 3 kohdassa säädetään joka tapauksessa nimenomaisesti tällaisesta laajemmasta suojasta.

79. Jos jäsenvaltio poikkeaa tästä sääntelystä jättämällä päätöksen ylivoimaisen esteen olemassaolosta ja uudesta luovuttamispäivästä poliisiviranomaisen tehtäväksi, sen toiminta on ristiriidassa puitepäätöksen 23 artiklan 3 kohdan kanssa. Tällaisessa ristiriitatilanteessa määräajan pidentämiseen liittyvää säilöönoton jatkamista koskeva sääntely ei ole enää saatavuudeltaan, täsmällisyydeltään ja sen soveltamisen ennakoitavuudelta riittävä, ja se on näin ollen perusoikeuskirjan 6 artiklan vastainen.

³⁵ Tuomio 10.11.2016, Poltorak (C-452/16 PPU, EU:C:2016:858, 34 kohta) ja tuomio 24.11.2020, Openbaar Ministerie (Asiakirjaväärennökset) (C-510/19, EU:C:2020:953, 42 kohta).

³⁶ Tuomio 25.1.2017, Vilkas (C-640/15, EU:C:2017:39, 43 kohta).

80. Puitepäättöksen 2002/584 23 artiklan 3 kohdan mukainen luovuttamisen määräajan pidentäminen ja säilönoton jatkaminen 23 artiklan 2 kohdan mukaisen määräajan päättymisen jälkeen on siten sallittua vain, jos oikeusviranomainen toteaa, ettei luovuttaminen ollut ylivoimaisen esteen vuoksi mahdollista kymmenen päivän kuluessa lopullisesta päätöksestä panna täytäntöön eurooppalainen pidätysmääräys, ja sopii uudesta luovuttamispäivästä.

81. Se, ettei oikeusviranomainen ole esittänyt tällaista toteamusta, ei kuitenkaan johda siihen, että etsitty henkilö on päästettävä heti vapaaksi. Poliisiviranomainen ei nimittäin voi myöskään päättää etsityn henkilön vapaaksi päästämisestä eikä siten mahdollisesti estää, että etsitty henkilö luovutetaan, mikä on puitepäättöksen 2002/584 varsinainen tavoite.

82. Jos poliisiviranomainen on tehnyt päätöksen siitä, oliko ylivoimainen este esteenä luovuttamiselle, ja kenties jopa jo sopinut uudesta luovuttamispäivästä, korjatakseen tämän virheen sen on pikemminkin saatettava asia viipymättä tuomioistuimen käsiteltäväksi, jotta asia voidaan tutkia. Sen mukaan, miten kyseinen tuomioistuin arvioi näitä kysymyksiä, sen on määrättävä joko säilönoton jatkamisesta tai henkilön vapaaksi päästämisestä.

D Turvapaikkahakemusten vaikutus

83. Korkeimman oikeuden toinen kysymys koskee molempien etsittyjen henkilöiden turvapaikkahakemusten vaikutusta puitepäättöksen 2002/584 23 artiklassa säädettyihin määräaikoihin. Korkein oikeus tiedustelee, onko ylivoimaisena esteenä pidettävä tuomioistuinkäsittelyn ajaksi määrättyä täytäntöönpanokieltoa tai turvapaikanhakijan oikeutta oleskella täytäntöönpanovaltiossa, kunnes hänen turvapaikkahakemuksensa on ratkaistu.

1. Puitepäättöksen 23 artiklan 3 kohdan tulkinta

84. Tällainen lopputulos on mahdollinen joidenkin puitepäättöksen 2002/584 23 artiklan 3 kohdan kieliversioiden perusteella. Mainitun säännöksen mukaan uudesta luovuttamispäivästä sopimiseen riittää, että luovuttaminen on mahdotonta jossakin jäsenvaltiossa ilmenevän ylivoimaisen esteen [saksankielisessä versiossa: sellaisten olosuhteiden, joihin jäsenvaltio ei voi vaikuttaa] vuoksi.³⁷ Jäsenvaltio ei yleensä voi vaikuttaa siihen, hakevatko etsityt henkilöt turvapaikkaa.

85. Muissa kieliversioissa taas viitataan ylivoimaisen esteen (force majeure) käsitteeseen.³⁸

86. Näiden erilaisten kieliversioiden vuoksi unionin tuomioistuin on tuomiossa Vilkas julkisasiamies Bobekin³⁹ tapaan katsonut, että syntyhistoriansa perusteella⁴⁰ puitepäättöksen 23 artiklan 3 kohtaa voidaan soveltaa vain tapauksiin, joissa on kyseessä ylivoimainen este.⁴¹

³⁷ 25.1.2017 annetussa tuomiossa Vilkas (C-640/15, EU:C:2017:39, 46 kohta) viitataan tältä osin espanjan-, tšekin-, tanskan-, saksan-, kreikan-, englannin-, hollannin-, puolan-, slovakin- ja ruotsinkielisiin versioihin.

³⁸ 25.1.2017 annetussa tuomiossa Vilkas (C-640/15, EU:C:2017:39, 46 kohta) viitataan tältä osin kreikan-, ranskan-, italian-, portugalin-, romanian- ja suomenkielisiin versioihin.

³⁹ Julkisasiamies Bobekin ratkaisuehdotus Vilkas (C-640/15, EU:C:2016:826, 59–64 kohta).

⁴⁰ Tätä tulkintaa tukevat erityisesti Euroopan unionista tehdyn sopimuksen K.3 artiklan perusteella tehtyyn yleissopimukseen yksinkertaistetusta menettelystä Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä rikoksen johdosta tapahtuvassa luovuttamisessa liitetty selittävä muistio (EYVL 1996, C 375, s. 4 (9–)) ja ehdotuksen neuvoston puitepäättökseksi eurooppalaisesta pidätysmääräyksestä ja jäsenvaltioiden välisistä luovuttamismenettelyistä (KOM(2001) 522 lopullinen) 23 artiklaa koskevat huomautukset.

⁴¹ Tuomio 25.1.2017, Vilkas (C-640/15, EU:C:2017:39, 45–52 kohta).

87. Kuten unionin oikeuden muillakin aloilla ylivoimaisen esteen käsitteen on ymmärrettävä tarkoittavan sellaisia epätavallisia ja ennalta arvaamattomia olosuhteita, joihin siihen vetoavan ei ole ollut mahdollista vaikuttaa ja joiden seurauksia ei olisi voitu välttää kaikesta noudatetusta huolellisuudesta huolimatta.⁴² Tätä poikkeusta on tulkittava suppeasti siten,⁴³ että se käsittää ainoastaan tapaukset, joissa luovuttaminen on aidosti mahdotonta, eikä sellaisia tapauksia, joissa luovuttaminen pelkästään vaikeutuu.⁴⁴

88. Epäilen kuitenkin sitä, että tämä puitepäätöksen 2002/584 23 artiklan 3 kohdan tulkinta on puitepäätöksen tavoitteiden mukainen tai välttämätön perusoikeuskirjan 6 artiklan valossa. Käsiteltävässä asiassa luovuttamisen mahdottomuus perustuu turvapaikkahakemukseen, jonka menestymismahdollisuudet ovat Euroopan unionin jäsenvaltioiden kansalaisten turvapaikasta tehdyn pöytäkirjan (N:o 24) perusteella erittäin kyseenalaiset. Tämä seikka, mutta myös etsityn henkilön käyttäytyminen asiassa Vilkas, osoittavat selvästi riskinä olevan, että etsityt henkilöt estävät luovuttamisen väärinkäytöksillä, eivätkä ylivoimaisen esteen edellytykset täyty tällaisessa tapauksessa. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan unionin oikeuden normeihin ei saada vedota vilpillisesti eikä niitä saada käyttää väärin.⁴⁵

89. Pidän tästä syystä välttämättömänä täsmentää puitepäätöksen 2002/584 23 artiklan 3 kohdan ensimmäisen virkkeen tulkintaa siten, että kyseisen säännöksen piiriin kuuluvat kaikki olosuhteet, jotka vaaditusta huolellisuudesta⁴⁶ huolimatta tekevät luovuttamisen mahdottomaksi ja joihin jäsenvaltiot eivät voi vaikuttaa.

90. Etsityillä henkilöillä on kuitenkin perusoikeuskirjan 18, 47 ja 48 artiklan nojalla lähtökohtaisesti oikeus turvapaikkahakemuksensa asianmukaiseen käsittelyyn ja tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin tuomioistuimessa. Euroopan unionin jäsenvaltioiden kansalaisten turvapaikasta tehdyllä pöytäkirjalla (N:o 24) tosin rajoitetaan merkittävästi unionin kansalaisten oikeutta turvapaikkaan toisissa jäsenvaltioissa eikä turvapaikkahakemus myöskään oikeuta kieltäytymään luovuttamisesta,⁴⁷ mutta tätä oikeutta ei poisteta siinä kokonaan. Viranomaisilla ei siten ole myöskään suurta huolellisuutta noudattaessaan mitään keinoa estää etsittyjä henkilöitä viivästyttämästä luovuttamista tällä tavoin.

2. Toissijaisesti: määrääjän katkeaminen turvapaikkahakemuksen seurauksena

91. Jos unionin tuomioistuin kuitenkin katsoo, että puitepäätöksen 2002/584 23 artiklan 3 kohta koskee ainoastaan tapauksia, joissa on kyse ylivoimaisesta esteestä, kyseisen säännöksen edellytykset eivät täyty käsiteltävässä asiassa.

92. Täytäntöönpanojäsenvaltio ei tosin voi yleensä vaikuttaa siihen, jättääkö etsitty henkilö turvapaikkahakemuksen. Jäsenvaltio ei voi välttää siitä aiheutuvaa luovuttamisen viivästymistä myöskään noudattaessaan siltä edellytettävää huolellisuutta.⁴⁸ Tällaisen hakemuksen jättäminen saattaa myös olla yllättävää.

⁴² Tuomio 25.1.2017, Vilkas (C-640/15, EU:C:2017:39, 53 kohta).

⁴³ Tuomio 25.1.2017, Vilkas (C-640/15, EU:C:2017:39, 56 kohta).

⁴⁴ Tuomio 25.1.2017, Vilkas (C-640/15, EU:C:2017:39, 57 kohta).

⁴⁵ Tuomio 12.5.1998, Kefalas ym. (C-367/96, EU:C:1998:222, 20 kohta); tuomio 9.3.1999, Centros (C-212/97, EU:C:1999:126, 24 kohta); tuomio 17.7.2014, Torresi (C-58/13 ja C-59/13, EU:C:2014:2088, 42 kohta) ja tuomio 11.11.2021, Ferimet (C-281/20, EU:C:2021:910, 45 kohta).

⁴⁶ Tuomio 25.1.2017, Vilkas (C-640/15, EU:C:2017:39, 61 kohta).

⁴⁷ Tuomio 21.10.2010, I. B. (C-306/09, EU:C:2010:626, 43–45 kohta).

⁴⁸ Ks. edellä 80 kohta.

93. Kun ylivoimaisen esteen käsitettä tulkitaan suppeasti, kyse ei kuitenkaan ole epätavallisesta ja ennakoimattomasta tapahtumasta. Jos osoittautuu, että etsityt henkilöt voivat tällä tavalla estää luovuttamisensa ja päästä vapaaksi, tällaisia hakemuksia jätettäneen jopa säännönmukaisesti. Viimeistään tällaisen käytännön tapauksessa olisi poissuljettua pitää turvapaikkahakemusta ja siihen liittyvää luovuttamisen estettä ylivoimaisena esteenä.

94. Tällainen lopputulos voisi siten kannustaa etsittyjä henkilöitä väärinkäytöksiin, vaikkakin unionin tuomioistuin on lähtökohtaisesti pitänyt tätä hyväksyttävänä seurauksena tuomiossa Vilkas. Unionin tuomioistuin ei nimittäin – harvoja poikkeuksia lukuun ottamatta⁴⁹ – pitänyt sitä, että etsitty henkilö vastustelee luovuttamista, ennakoimattomana eikä siten myöskään ylivoimaisena esteenä.⁵⁰ Ja siinä tapauksessa, ettei ylivoimaista estettä voida todeta, unionin tuomioistuin on korostanut, että etsitty henkilö on päästettävä vapaaksi.⁵¹

95. Nämä toteamukset perustuvat kuitenkin siihen näkökohtaan, että asianomaisilla viranomaisilla on huolellisuutta noudattaessaan käytettävissään keinoja, joiden avulla ne useimmiten voivat nujertaa etsityn henkilön vastustelun.⁵²

96. Viranomaisilla ei sitä vastoin ole – kuten edellä todettiin⁵³ – käytettävissään tällaisia keinoja turvapaikkahakemuksen yhteydessä. Tämä oikeuttaa sen, että puitepäätöksen 23 artiklan mukaiset määräajat katkeavat tällaisen viivästyksen vuoksi, eikä tämä edellytä turvapaikkahakemuksen pitämistä ylivoimaisena esteenä. Tämä seuraa siitä, kun 23 artiklaa tulkitaan puitepäätöksen tavoitteiden ja unionin oikeuden yleisten periaatteiden valossa.

97. Unionin oikeuden eri säännökset, joissa säädetään, että täytäntöönpanoon, tutkintaan ja syytetoimenpiteisiin liittyvät toimet⁵⁴ katkaisevat vanhentumisajan, osoittavat nimittäin, että tämä katkeaminen on yleisen periaatteen ilmentymä.

98. Tämä periaate ilmenee myös edellä mainitussa komission näkemyksessä, jonka mukaan siirtämistä koskevat oikeussuojakeinot estävät puitepäätöksen 2002/584 23 artiklan soveltamisen.⁵⁵

99. Unionin tuomioistuin on vastaavasti katsonut, että lyhyet kansalliset vanhentumisajat, jotka koskevat unionin oikeudesta johtuvaa oikeutta vahingonkorvaukseen kilpailusääntöjen rikkomisesta ja joita ei voida katkaista kyseisen rikkomisen toteamista koskevan tuomioistuinmenettelyn perusteella, ovat lähtökohtaisesti tehokkuusperiaatteen vastaisia.⁵⁶

⁴⁹ Tuomio 25.1.2017, Vilkas (C-640/15, EU:C:2017:39, 64 kohta).

⁵⁰ Tuomio 25.1.2017, Vilkas (C-640/15, EU:C:2017:39, 59 kohta).

⁵¹ Tuomio 25.1.2017, Vilkas (C-640/15, EU:C:2017:39, 73 kohta).

⁵² Tuomio 25.1.2017, Vilkas (C-640/15, EU:C:2017:39, 61 kohta).

⁵³ Ks. edellä 89 kohta.

⁵⁴ Ks. Euroopan yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamisesta 18.12.1995 annetun neuvoston asetuksen (EY, Euratom) N:o 2988/95 (EYVL 1995, L 312, s. 1) 3 artiklan 1 kohdan kolmas alakohta, perustamissopimuksen 81 ja 82 artiklassa vahvistettujen kilpailusääntöjen täytäntöönpanosta 16.12.2002 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1/2003 (EYVL 2003, L 1, s. 1) 25 artiklan 2 kohta, Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 108 artiklan soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä 13.7.2015 annetun neuvoston asetuksen (EU) 2015/1589 (EUVL 2015, L 248, s. 9) 17 artiklan 2 kohta ja unionin yleiseen talousarvioon sovellettavista varainhoitosäännöistä 18.7.2018 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU, Euratom) 2018/1046 (EUVL 2018, L 193, s. 1) 105 artiklan 3 kohta.

⁵⁵ Ks. edellä 30 kohta.

⁵⁶ Tuomio 28.3.2019, Cogeco Communications (C-637/17, EU:C:2019:263, 51–53 kohta). Ks. myös tuomio 13.7.2006, Manfredi ym. (C-295/04–C-298/04, EU:C:2006:461, 78 kohta) ja EFTA-tuomioistuimen tuomio 17.9.2018, Nye Kystlink AS v. Color Group AS ja Color Line AS (E-10/17, 119 kohta).

100. Lähempänä käsiteltävän asian olosuhteita on tuomio Arslan, jossa unionin tuomioistuin totesi, että pakenemisvaaran vuoksi jo säilöönotetun kolmannen maan kansalaisen säilöönoton jatkaminen voi olla unionin oikeuden asiaa koskevien säännösten mukaista, jos asianomainen henkilö viivästyttää palauttamista tekemällä turvapaikkahakemuksen.⁵⁷

101. On tosin niiden vaatimusten mukaista, joiden mukaan vapaudenmenetyksen perusteista on säädettävä lailla, että tästä katkeamisesta säädetään nimenomaisesti samaan tapaan kuin puitepäätöksen 2002/584 23 artiklan 3 ja 4 kohdan mukaisten ylivoimaisen esteen ja humanitaaristen syiden tai edellä mainitun vanhentumisaikojen katkeamisen tapauksessa. Jos etsityt henkilöt kuitenkin omilla ratkaisuillaan tietoisesti luovat ylivoimaisia oikeudellisia esteitä luovuttamiselle, he eivät voi väittää, etteivät he voineet ennakoida tätä viivästystä ja säilöönoton jatkamisen tarpeellisuutta.

102. Puitepäätöksen 23 artiklan mukaisia määräaikoja sovelletaan näin ollen jälleen vasta, kun turvapaikkahakemukseen liittyvä menettely on päättynyt lopullisesti ja asianomainen este luovuttamiselle on poistunut.

103. Tässä yhteydessä ei kuitenkaan ole järkevää, että määräaika, jonka kulumisen turvapaikkahakemus katkaisi, voi yksinkertaisesti jatkua. On nimittäin mahdollista, ettei jäljellä olevan määräajan kuluessa ole enää riittävästi aikaa luovuttamiseen, jos etsitty henkilö on valinnut näppärästi turvapaikkahakemuksensa jättämisajankohdan.

104. Puitepäätöksen 2002/584 23 artiklan 2 kohdassa säädetyn kymmenen päivän määräajan soveltaminen uudelleen ei myöskään vaikuta asianmukaiselta. Kyseinen määräaika koskee täytäntöönpanosta vastaavaa oikeusviranomaista tai sitä tukevia viranomaisia, jotka osallistuvat suoraan eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanosta päättämistä koskevaan menettelyyn. Määräajan alkaminen ei siten tule yllätyksenä näille viranomaisille, ja ne voivat ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin, jotta luovuttaminen toteutetaan määräajassa.

105. Päätös turvapaikkahakemuksesta on sitä vastoin toisten viranomaisten käsissä. Tämän menettelyn päättymisen on siten rinnastettavissa pikemminkin sellaisen esteen poistumiseen, joka perustuu ylivoimaiseen esteeseen. Tästä syystä on sovittava uudesta luovuttamispäivästä 23 artiklan 3 kohdan mukaisesti.

106. Turvapaikkahakemukseen liittyvä tuomioistuinkäsittelyn ajaksi määrätty eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanokielto tai turvapaikanhakijan oikeus oleskella täytäntöönpanovaltiossa, kunnes hänen turvapaikkahakemuksensa on ratkaistu, katkaisevat näin ollen puitepäätöksen 2002/584 23 artiklassa säädettyjen määräaikojen kulumisen. Jos turvapaikkahakemus hylätään lopullisesti, on sovittava 23 artiklan 3 kohdan mukaisesti uudesta luovuttamispäivästä.

107. Lopuksi on huomautettava, että huolellisuusvelvoite pitää luovuttamisvaihe mahdollisimman lyhyenä⁵⁸ koskee myös viranomaisia ja tuomioistuimia, jotka ratkaisevat turvapaikkahakemuksen. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että niiden on annettava kyseiselle menettelylle ehdoton etusija kaikkiin muihin vireillä oleviin menettelyihin nähden. Riittää, että ne ottavat asianmukaisesti huomioon kyseisen menettelyn erityisen kiireellisyyden muiden menettelyjen kiireellisyyteen verrattuna.

⁵⁷ Tuomio 30.5.2013, Arslan (C-534/11, EU:C:2013:343, 57–60 kohta).

⁵⁸ Tuomio 25.1.2017, Vilkas (C-640/15, EU:C:2017:39, 43 kohta). Ks. myös tuomio 16.7.2015, Lanigan (C-237/15 PPU, EU:C:2015:474, 58 ja 59 kohta).

V Ratkaisuehdotus

108. Näin ollen ehdotan, että unionin tuomioistuin vastaa ennakkoratkaisupyyntöön seuraavasti:

Puitepääätöksen 2002/584 23 artiklaa ei sovelleta, jos luovuttaminen ei ole mahdollista turvapaikkamenettelyn vuoksi.

109. Jos unionin tuomioistuin ei ole samaa mieltä, ehdotan, että ennakkoratkaisupyyntöön vastataan seuraavasti:

- 1) Puitepääätöksen 2002/584 23 artiklan 3 kohdan mukainen luovuttamisen määräajan pidentäminen ja säilöönoton jatkaminen 23 artiklan 2 kohdan mukaisen määräajan päättymisen jälkeen on sallittua vain, jos oikeusviranomainen toteaa, ettei luovuttaminen ollut ylivoimaisen esteen vuoksi mahdollista kymmenen päivän kuluessa lopullisesta päätöksestä panna täytäntöön eurooppalainen pidätysmääräys, ja sopii uudesta luovuttamispäivästä. Jos poliisiviranomainen on tehnyt päätökset näistä kysymyksistä, sen on tämän virheen korjaamiseksi saatettava asia viipymättä tuomioistuimen käsiteltäväksi, jotta nämä päätökset tutkitaan.
- 2) Puitepääätöksen 2002/584 23 artiklan 3 kohdan ensimmäinen virke käsittää kaikki olosuhteet, jotka vaaditun huolellisuuden noudattamisesta huolimatta tekevät luovuttamisen mahdottomaksi ja joihin jäsenvaltiot eivät voi vaikuttaa.